

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 22.03.1990, sp. zn. 2 Tzf 3/90, ECLI:CZ:NS:1990:2.TZF.3.1990.1

Číslo: 40/1990

Právní věta: Rodič, který odíde s maloletým dítětem do ciziny proti vůli druhého z rodičů, porušuje jeho rodičovské práva a naplňuje tak skutkovou podstatu trestného činu poškození cudzích práv podľa § 209 Tr. zák. Vzhľadom na to, že odvedením dieťaťa do cudziny zároveň vykonáva svoje rodičovské práva, nemôže sa dopustiť trestného činu zavlčenia do cudziny podľa § 233 Tr.zák., pokiaľ vči dieťaťu, schopnému prejavit' svoju včlu, nekoná s použitím násilia alebo lsti.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 22.03.1990

Spisová značka: 2 Tzf 3/90

Číslo rozhodnutí: 40

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Poškození cizích práv, Zavlčení do ciziny

Předpisy: 140/1961 Sb. § 88

§ 209

§ 233

§ 241

§ 242 94/1963 Sb. § 49

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbirkový text rozhodnutí:

Č. 40

Rodič, ktorý odíde s maloletým dieťatom do cudziny proti včli druhého z rodičov, porušuje jeho rodičovské práva a naplňuje tak skutkovú podstatu trestného činu poškození cudzích práv podľa § 209 Tr. zák. Vzhľadom na to, že odvedením dieťaťa do cudziny zároveň vykonáva svoje rodičovské práva, nemôže sa dopustiť trestného činu zavlčenia do cudziny podľa § 233 Tr. zák., pokiaľ vči dieťaťu, schopnému prejavit' svoju včlu, nekoná s použitím násilia alebo lsti.

(Rozsudok Najvyššieho súdu ČSFR z 22. 3. 1990 sp. zn. [2 Tzf 3/90](#))

Na základe sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal minister spravodlivosti SR, Najvyšší súd ČSFR zrušil uznesenie Najvyššieho súdu SSR z 26. 2. 1988 sp. zn. 4 To 10/88 i rozsudok Mestského súdu v Bratislave z 12. 1. 1988 sp. zn. 1 T 14/87 a podľa § 11 ods. 1 písm. a) Tr. por. na základe

článku IV ods. 1 písm. a), b) Rozhodnutia prezidenta ČSSR o amnestii z 27. 10. 1988 zastavil trestné stíhanie obvinenej E. T. pre skutok kvalifikovaný ako trestný čin opustenia republiky podľa § 109 ods. 2 Tr. zák. a trestný čin poškodzovania cudzích práv podľa § 209 ods. 1 písm. a) Tr. zák., ktorý mala spáchať tak, že 16. 7. 1987 vycestovala se súhlasom svojho manžela R. T. spolu s maloletým synom R. T., nar. 10. 3. 1974 na 9-dňový turistický pobyt z ČSSR do Rakúska, SRN a Švajčiarska, avšak v stanovenom termíne sa do Československa nevrátila, svojho manžela a otca maloletého podviedla tak, že od 25. 7. 1987 zostala so synom bez povolenia československých úradov v cudzine, tohto času v Izraeli, čím mu znemožnila vykonávať rodičovskú moc.

Z odôvodnenia:

V konaní proti ušlému bol rozsudok Mestského súdu v Bratislave z 12. januára 1988 sp. zn. 1 T14/87 predmetný skutok obvinenej E. T. kvalifikovaný ako jednočinný súbeh trestných činov zavlečenia do cudziny podľa § 233 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zák., opustenia republiky podľa § 109 ods. 2 Tr. zák. a poškodzovania cudzích práv podľa § 209 ods. 1 písm. a) Tr. zák.

Za to bola podľa § 233 ods. 2 Tr. zák. s použitím § 35 ods. 1 Tr. zák. odsúdená na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere päť a pol roka so zaradením do prvej nápravno-výchovnej skupiny.

Odvolaie obhajcu obvinenej Najvyšší súd Slovenskej socialistickej republiky uznesením z 26. februára 1988 sp. zn. 4 To 10/88 zamietol podľa § 256 Tr. por.

Proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky podal minister spravodlivosti tejto republiky sťažnosť pre porušenie zákona v prospech obvinenej. V podstate nesúhlasí s tým, že obvinená bola uznaná za vinnú z trestného činu zavlečenia do cudziny.

Vyslovil názor, že ak maloletý vzhľadom na vek môže prejaviť svoju skutočnú vôľu, Trestný zákon v ustanovení § 233 vyžaduje prejav tejto vôle a nie vôle jeho rodičov. Z vykonaných dôkazov a okolností prípadu vyplýva, že 13-ročný maloletý T. prejavil svoju skutočnú vôľu odcestovať s obvinenou a dobrovoľne s ňou v cudzine zostať.

Tento prejav vôle maloletého považovali súdy za právne irelevantný dôvodiac, že v zmysle Občianskeho zákonníka a Zákona o rodine je rozhodujúci prejav vôle jeho rodičov, ktorý však stotožňovali iba so záporným postojom otca. Rozdielne stanoviská oboch rodičov v tejto otázke neriešili súdy ani ako predbežnú otázku podľa § 9 ods. 1 Tr. por.

Dôsledne sa nezaoberali ani tým, či obvinená bola rozhodnutá emigrovať so synom ešte pred odchodom do cudziny alebo sa tak rozhodla až počas pobytu v cudzine. Keby sa rozhodla až v cudzine, chýbal by tu znak zavlečenia, keďže k ceste do cudziny otec maloletého súhlas dal.

Aj keby obvinená naplnila formálne znaky skutkovej podstaty trestného činu zavlečenia do cudziny podľa § 233 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zák., materiálna podmienka trestného činu uvedená v ustanovení § 88 Tr. zák. by vzhľadom na citovú viazanosť maloletého k matke a skutočnosť, že s ňou v cudzine chcel zostať, nebola splnená. Pri hodnotení stupňa spoločenskej nebezpečnosti nie je zanedbateľná ani politicko-spoločenská situácia v ČSSR v uvedenom období a v súlade s medzinárodnými záväzkami postupne meniaci sa prístup k otázkam vycestovania, slobody pobytu a pohybu.

Z uvedených dôvodov minister spravodlivosti Slovenskej socialistickej republiky navrhol, aby Najvyšší súd ČSSR po vyslovení, že napadnutým uznesením Najvyššieho súdu SSR a v konaní mu predchádzajúcim bol porušený zákon v ustanoveniach § 256 Tr. por. a § 233 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zák. v neprospech obvinenej, tieto rozhodnutia zrušil a vec vrátil Mestskému súdu v Bratislave na nové prejednanie a rozhodnutie.

Najvyšší súd Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky preskúmal podľa § 267 ods. 1 Tr. por. správnosť výroku napadnutého uznesenia, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a zistil, že zákon bol porušený.

Dôkazy vykonané v prípravnom konaní i na hlavnom pojednávaní potvrdzujú, že obvinená sa z turistického zájazdu s maloletým synom do ČSSR nevrátila a bez povolenia československých úradov zostala s ním v cudzine. Takéto konanie obvinenej však nenapĺňa zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu zavlčenia do cudziny podľa § 233 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zák., a to z týchto dôvodov:

Trestného činu podľa § 233 ods. 1 Tr. zák., ktorý je jedným zo závažných prípadov trestných činov proti slobode, sa dopustí ten, kto iného zavlčie do cudziny. Z gramatického výkladu použitých slov „zavlčenie do cudziny“ vyplýva, že páchatel musí konať proti vôli poškodeného, t. j. dopraví ho do cudziny napr. s použitím násilia alebo lstou, prípadne proti vôli zákonného zástupcu, ak by útok páchatela smeroval proti osobe, ktorá by pre duševnú poruchu alebo vzhľadom na nízky vek nebola schopná sama si obstarat' svoje veci a ani zavlčeni do cudziny sa brániť. Keby totiž poškodený, resp. jeho zákonný zástupca súhlasil s odchodom či vycestovaním za hranice štátu, nemohol by tam byť poškodený zavlčeny.

Vzhľadom na okolnosti spáchaného činu je nepochybné, že obvinená sa trestného činu zavlčenia do cudziny podľa § 233 ods. 1 Tr. zák. nemohla dopustiť tým, že so svojim synom odcestovala z Československa, keď sa zistilo, že pre seba i pre neho už začiatkom januára 1987 zaplatila v Čedoku zájazd do Rakúska, Švajčiarska a SRN, ktorého sa teda syn chcel zúčastniť, a že i otec dieťaťa R. T. s účasťou syna na zájazde súhlasil (č. 1.11). O tom, že by snád' obvinená použila k dopraveniu svojho syna za hranice násilie alebo lsti, žiadne dôkazy nie sú.

Chýbajú však akékoľvek dôkazy o tom, že by syn obvinenej trebárs neskôr prejavil nesúhlas s rozhodnutím obvinenej nevrátiť sa z turistického zájazdu späť do Československa, ale spoločne z Mníchova v SRN odcestovať do Izraela. Naopak, z výpovedí svedka R. T., ktorý telefonicky hovoril s manželkou i so svojim synom 9. augusta 1987 vyplýva, že keď oboch vyzýval k návratu domov, syn mu odpovedal, že sa nevráti. Podľa tohoto svedka syn s cestu do Izraela súhlasil. Tento svoj názor vysvetlil svedok tým, že syn bol na matku silne citovo viazaný, bol fyzicky (narodila sa 10. 3. 1974 a merala 182 cm) i psychicky vyspelý a nebolo možné s ním manipulovať proti jeho vôli (č. 1.37, 38). Z tohto stavu nič nenasvedčuje záveru, že by obvinená konala voči poškodenému násilne, lstivo alebo že by nerešpektovala synovu vôlu.

Preto tiež Mestský súd v Bratislave i odvolací súd uznali obvinenú za vinnú z trestného činu zavlčenia do cudziny podľa § 233 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zák. v podstate na tom základe, že maloletý syn nebol schopný posúdiť dôsledky odchodu do cudziny a obvinená podviedla svojho manžela, ktorý s trvalým odchodom svojho syna do Izraela nesúhlasil. K tomuto, ako aj k odôvodneniu odvolacieho súdu, že súd prvého stupňa „v súlade so zákonom zistil, že sa tak stalo bez výslovného súhlasu zavlčenej osoby“ (je logické, že maloletý si nemohol predstaviť následky na dosah trvalého opustenia domova a nemohol ani prejavíť v tomto smere svoju vôlu), treba uviesť:

Pre svoje tvrdenie, že maloletý R. T. zostal za hranicami bez svojho výslovného súhlasu, nemal odvolací súd predovšetkým vo vykonanom dokazovaní nijaký podklad; okrem toho nie je to pre spáchanie trestného činu podľa § 233 Tr. zák. rozhodujúce. Rozhodujúce je, ako už bolo uvedené, že k odchodu do cudziny došlo proti vôli poškodeného prípadne za určitých ďalších podmienok proti vôli jeho zákonných zástupcov.

Pokiaľ ide o prejav vôle maloletého R. T., stačí s odkazom na už skôr zhrnuté skutkové zistenia zopakovať, že dobrovolne odcestoval so svojou matkou do cudziny, dobrovolne s ňou tam zostal a odcestoval z SRN do Izraela. Je iba otázkou, či takýto prejav vôle má vôbec nejaký význam z hľadiska

naplnenia skutkovej podstaty trestného činu zavlečenia do cudziny, keď ide o prejav vôle maloletej osoby. Na túto otázku treba odpovedať kladne, a to najmä preto, že nemožno vylučovať ani podceňovať obranu maloletého poškodeného proti páchatelovi tohoto trestného činu, tak ako obdobne sa môže brániť maloletá napr. proti páchatelovi trestného činu znásilnenia podľa § 241j Tr. zák. (v prípade súhlasu napr. 13-ročnej so súložou, by nešlo o znásilnenie, ale o pohlavné zneužitie). Prejav vôle – obranu napr. proti násilnému konaniu páchatela trestného činu nemožno zamieňať s prejavom vôle ako nevyhnutnej zložky spôsobilosti k právnym úkonom v zmysle občianskoprávnom (porovnaj § 8, 9, 35 Občianskeho zákonníka). Rozhodujúce je teda len to, či maloletý vzhľadom na svoj vek, fyzickú a psychickú vyspelosť bol spôsobilý v konkrétnom prípade prejaviť svoju vôľu. Keďže maloletý R. T. mal v čase činu 13 rokov a podľa vykonaných dôkazov bol primerane fyzicky i psychicky vyspelý, pričom nemožno podceňovať ani určitú skúsenosť získanú pri jeho predchádzajúcich turistických pobytoch v cudzine, čiže spôsobilý prejaviť tak súhlas ako nesúhlas s konaním obvinenej; možno urobiť, aj so zreteľom na to, ako na konanie obvinenej reagoval, iba ten záver, že sa obvinenej nepreukázalo spáchanie trestného činu zavlečenia do cudziny podľa § 233 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zák.

Na tomto závere nemôže nič zmeniť ani okolnosť, že s trvalým odchodom maloletého do cudziny jeho otec R. T. nesúhlasil. Jeho práva rodiča a zákonného zástupcu maloletého boli svojvoľným konaním matky maloletého porušené, z čoho však nemožno vyvodzovať jej trestnú zodpovednosť za zavlečenie do cudziny, ale za trestný čin poškodzovania cudzích práv podľa § 209 Tr. zák. Obvinená, ktorá so svojím synom odišla do Izraela, tiež vykonávala svoje rodičovské práva, takže otcov nesúhlas by mohol byť len dôvodom, aby vo veci podľa § 49 Zákona o rodine rozhodol súd, pretože sa ako rodičia nedohodli o podstatných veciach pri výkone svojich rodičovských práv a povinností.

Za týchto okolností porušil odvolací súd zákon v ustanovení § 256 Tr. por., tak ako mestský súd tiež v ustanovení § 233 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zák., keď zamietol odvolanie obhajcu obvinenej, ktoré bolo v časti týkajúcej sa trestného činu zavlečenia do cudziny odôvodnené.

Najvyšší súd ČSFR po vyslovení uvedeného porušenia zákona v neprospech obvinenej napadnuté uznesenie odvolacieho súdu i rozsudok Mestského súdu v Bratislave zrušil. Súčasne zrušil aj ďalšie rozhodnutia naň obsahovo naväzujúce, pokiaľ stratili podklad vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením.

Keďže na trestné činy opustenia republiky podľa § 109 ods. 2 Tr. zák. a poškodzovania cudzích práv podľa § 209 ods. 1 písm. a) Tr. zák. sa vzťahuje článok IV ods. 1 písm. a), b) Rozhodnutia prezidenta ČSSR a amnestii z 27. októbra 1988 a obvinenú nevylučuje z jej použitia článok V amnestie, rozhodol Najvyšší súd ČSFR za splnenia podmienok § 271 ods. 1 Tr. por. tak, že trestné stíhanie obvinenej zastavil.